

4. Jepson, Edward. Under Sustainability / Edward Jepson, Haines Anna // Economic Development Journal. – 2003. – № 2 (3). – С. 45-54.
5. Rowe J.E. Theories of Local Economic Development: Linking Theory to Practice / J.E. Rowe. – London : Ashdale, 2009. – 415 p.
6. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень-вересень 2009 // ІБСЕД. Проект "Реформування місцевих бюджетів в Україні", RTI International. – К. : Вид-во ІБСЕД, 2007. – С. 92-116.
7. Василенко В. Методологія економічної діагностики регіонів / В. Василенко // Економіка України. – 2008. – № 9. – С. 4-17.
8. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / (ред. Варналій). – К. : Вид-во НІСД, 2007. – 208 с.
9. Запотоцький І. Державне регулювання регіональної економіки / І. Запотоцький, В. Захаренко / за ред. В. Захаренко. – Харків – Львів – Одеса : ТОВ "Оддісей", 2003. – 592 с.
10. Луніна І. Бюджетні доходи та податкові повноваження місцевих органів влади / І. Луніна, Н. Фролова // Економіка України. – 2008. – № 6. – С. 37-47.
11. Пап В. Стратегічні шляхи структурної політики соціо-економічного розвитку регіонів / В. Пап // Схід. – 2009. – № 1. – С. 37-45.
12. Плєскач В. Сучасні методи фінансового управління механізму реалізації регіональних програм / В. Плєскач, Ю. Желябовський // Фінанси України. – 2009. – № 1. – С. 58-72.
13. Свердан М. Теоретичні засади державної політики регіонального фінансового розвитку / М. Свердан // Фінанси. – 2010. – С. 262-273.
14. Гетьман М. Централізація і децентралізація фінансових відносин: Переваги та недоліки. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.matveygetman.livejournal.com/1564.html>
15. Повстяна А. Ефективність використання фінансових ресурсів місцевих органів влади. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Economics/66867.doc.htm

Борщ О.Л. Проблеми децентралізації фінансових відносин в Україні

Розглянуто теоретичні засади та подано можливі шляхи практичного впровадження принципів децентралізації фінансових відносин в Україні.

Ключові слова: фінансові відносини, децентралізація, бюджетна децентралізація, фінансова децентралізація, регіональна фінансова політика, регіональний розвиток.

Борщ О.Л. Проблемы децентрализации финансовых отношений в Украине

Рассмотрены теоретические основы и поданы возможные пути практического внедрения принципов децентрализации финансовых отношений в Украине.

Ключевые слова: финансовые отношения, децентрализация, бюджетная децентрализация, фискальная децентрализация, региональная финансовая политика, региональное развитие.

УДК 336.71:[330.332+336.77] **Ст. наук. співорб. Ф.А. Важинський¹, канд. екон. наук; доц. П.П. Гаврилко², канд. екон. наук; ст. викл. М.Л. Потинський, канд. екон. наук – THEU**

МЕТОДОЛІГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Наведено класифікацію видів діяльності банку, визначено основні складові фінансової діяльності банку, розглянуто особливості фінансової діяльності банку, визначено методичні завдання під час організації фінансової діяльності банку.

¹ ІРД НАН України;

² Ужгородський навчальний центр Київського національного торгово-економічного університету;

Ключові слова: операційна, фінансова, інвестиційна діяльність банку, податок, прибуток, власний капітал, інвестиції.

Масштабна активізація процесів фінансової глобалізації, особливості впливу сучасної фінансово-економічної кризи, відсутність підходів та методик щодо мінімізації втрат у матеріальній сфері й на фінансовому ринку змінюють уявлення про роль фінансової системи у розвитку світової і національних економік.

Складність сучасних проблем у вивченні особливостей фінансових відносин банку стала першопричиною посиленої уваги науковців до дослідження специфіки фінансової діяльності банків і складових його фінансів.

Основою діяльності банку є його фінансова діяльність. Дослідження проблем фінансової діяльності відображено у наукових працях як вітчизняних учених В. Вернадського, М. Туган-Барановського, В. Гейця, О. Заруби, І. Зятковського, Т. Клебанової, Л. Примостки, так і зарубіжних О. Лаврушина, Ю. Масленчикова, О. Петрова, П. Роуза, Дж. Сінки, М. Тейлора, І. Фішера, К. Шоупа та ін. Однак у працях зарубіжних та вітчизняних учених достатньо уваги не приділено дослідженню питань сутності фінансової діяльності банку.

І. Бланк у широкому розумінні під фінансовою діяльністю підприємства визначає всі аспекти управління фінансами окремого господарюючого суб'єкта, у вузькому значенні під фінансовою діяльністю підприємства – управління грошовими потоками, що пов'язані з вибором і обслуговуванням зовнішніх джерел його фінансування [3].

Фінансова діяльність банку – різновид економічної, тому вона повинна бути організована ефективно і формувати прибуток, за рахунок якого поповнюють власні кошти (капітал) банку та збільшують його ресурсний потенціал. Це сприяє як збільшенню обсягів залучених коштів, так і отриманню додаткового прибутку.

Метою фінансової діяльності банку є розміщення власних, запозичених і залучених ресурсів у активні операції для подальшого збільшення капіталу за рахунок отримання прибутку. З 1999 р., згідно з чинними в Україні стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності, всю господарську діяльність поділяють на три види: операційну, інвестиційну та фінансову (рис. 1).

Рис. 1. Класифікація видів діяльності банку [10, с. 242]

Згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО № 7), структура "Звіту про рух грошових коштів" ґрунтується на класифікації грошових потоків суб'єктів господарювання та поширюється на всі підприємства, зокрема банки і страхові компанії [10, с. 242]. Під фінансовою діяльністю розуміють сукупність операцій, які приводять до зміни величини і складу власного та позичкового капіталу [7, с. 45].

Операційна, або звичайна діяльність банку – це будь-яка основна діяльність, а також операції, що забезпечують основну діяльність або виникають внаслідок неї. У складі звичайної діяльності виділяють основну діяльність (наприклад, кредитні, депозитні операції) та інші операції (купівля-продаж основних засобів, товарно-матеріальних цінностей тощо). Крім того, у складі звичайної діяльності виділяють діяльність, що триває, і діяльність, яку припиняють. Надзвичайними подіями є операції, які не проводять регулярно та які відрізняються від звичайної діяльності.

Внаслідок операційної діяльності банку виникають такі доходи і витрати: процентні доходи та витрати; комісійні доходи та витрати; результат від торговельних операцій; інші операційні доходи та витрати; загальні адміністративні витрати; відрахування в резерви; повернення списаних активів; непередбачені доходи та витрати; податок на прибуток.

Інвестиційна діяльність банку характерна придбанням і продажем довготермінових активів, а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів. За результатами інвестиційної діяльності банк визначає:

- доходи (витрати) за операціями із збільшення (зменшення) інвестицій в асоційовані компанії;
- доходи (витрати) за операціями із збільшення (зменшення) інвестицій у дочірні установи;
- доходи (витрати) за операціями з реалізації (придбання) інвестиційних цінних паперів, зокрема цінних паперів до погашення;
- доходи (витрати) від реалізації (придбання) основних засобів та нематеріальних активів тощо.

Фінансова діяльність банку визначено стандартами як діяльність, що спричиняє зміни обсягу та складу власного і запозиченого капіталу банку, але фактично характеризує тільки зміни у капіталі банку, оскільки субординований борг теж є капіталом банку другого рівня. Це підтверджується переліком результатів операцій, що пов'язані з фінансовою діяльністю банку, а саме: доходи (витрати) за операціями з цінними паперами власного боргу; доходи (витрати) за субординованим боргом; дивіденди, що сплачені протягом звітного періоду; доходи, які виникають внаслідок випуску інструментів власного капіталу тощо.

Наведена класифікація видів діяльності стосується лише процесів організації та аналізу руху грошових коштів, оскільки і операційна, й інвестиційна діяльність банку є складовими фінансової. Фінансову діяльність банку розглядають згідно з методологічним підходом І. Бланка на двох рівнях.

На першому рівні – це фінансова діяльність у вузькому розумінні, яка охоплює комплекс завдань щодо формування фінансового результату діяльнос-

ті банку, визначення прибутку та обсягів податків, розрахунку основних фінансових показників, що характеризують ефективність діяльності банку тощо.

На другому рівні – фінансова діяльність банку в широкому розумінні є комплексним поняттям та охоплює три складові: здійснення банківських операцій, формування і використання фінансових ресурсів, визначення й аналіз фінансових результатів (рис. 2).

Рис. 2. Основні складові фінансової діяльності банку

Отже, під фінансовою діяльністю банку потрібно розуміти всі заходи та операції, що пов'язані з акумуляцією власного, залученого і позичкового капіталів, їх використанням, примноженням й своєчасним поверненням. Фінансова діяльність банку має такі основні особливості:

1. Вона є головною формою забезпечення розвитку банку як фінансового посередника у створенні умов для безперервного руху фінансових потоків. Завдання фінансової діяльності та її масштабів визначаються місією та стратегією розвитку діяльності банку, його загальною політикою, яка складається з підпорядкованих політик (депозитної, процентної, кредитної, інвестиційної, валютної, облікової та ін.). Така діяльність банку, забезпечуючи джерела формування фінансових ресурсів для розвитку основної діяльності, сприяє реалізації стратегічних цілей банку.
2. Фінансова діяльність банку є стабільною. Основними функціями сучасного банку є трансформаційні, зумовлені посередницькою місією банків та їх особливим місцем серед фінансових посередників зокрема [3, с. 551].

Виявлення особливостей фінансової діяльності банку та форм її впливу на загальну суму його прибутку дає змогу сформулювати два найважливіші критеріальні завдання цієї діяльності: мінімізацію вартості додатково залученого капіталу; оптимізацію структури джерел додатково залученого капіталу. Ці завдання істотно впливають на загальний рівень його прибутку.

Розходження у рівнях сформованого прибутку в процесі фінансової діяльності банку визначають рівень фінансових ризиків, що супроводжують цю діяльність. Тому вибір банком тих або інших управлінських рішень зводиться до встановлення співвідношення рівня прибутку та ризику в процесі

фінансової діяльності. Розходження цих рівнів становлять три основних типи політики формування джерел (фінансування) розвитку банку:

- агресивну політику фінансування;
- помірну (або компромісну) політику фінансування;
- консервативну політику фінансування.

Під час організації фінансової діяльності банку необхідно вирішити такі методичні завдання:

- визначити оптимальну величину банку (обсяги статутного і власного капіталу, величину його балансу);
- розрахувати раціональне співвідношення між обсягами власних і позичкових коштів;
- виявити прийнятну структуру активів і пасивів банку, а також їх характеристик (терміни, дохідність, ліквідність, ризик тощо);
- розрахувати такі показники, як ліквідність, платоспроможність, кредитоспроможність, рентабельність;
- розподілити чистий прибуток банку на споживання і нагромадження тощо.

Таким чином, фінансове забезпечення розвитку банківської системи обумовлює не тільки напрям та найближчі її перспективи, а й довготерміновий поступ. Отже, фінансову діяльність банку необхідно розглядати на двох рівнях:

- на першому рівні – це фінансова діяльність у вузькому розумінні, яка охоплює комплекс завдань щодо формування фінансового результату діяльності банку, визначення прибутку та обсягів податків, розрахунку основних фінансових показників, які характеризують ефективність діяльності банку тощо;
- на другому рівні – фінансова діяльність банку в широкому розумінні є комплексним поняттям із трьох складових: здійснення банківських операцій, формування та використання фінансових ресурсів, визначення й аналіз фінансових результатів.

Література

1. Алексеев Л.М. Экономический словарь: банковская сфера, фондовый рынок (українсько-англійсько-російський тлумачний словник) / уклад. Л.М. Алексеев, В.М. Олексієнко, А.І. Юркевич. – Т.: Економічна думка. – К.: Вид. буд. "Максимум", 2000. – 592 с.
2. Банківські операції : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / за ред. В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янської. – К.: Вид-во "Знання", 2006. – 727 с.
3. Бланк И.А. Концептуальные основы финансового менеджмента / Игорь Александрович Бланк. – К.: Изд-во "Ника-Центр", Эльга, 2003. – 448 с.
4. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси : підручник [для студ. ВНЗ] / Станіслав Якович Боринець. – К.: Вид-во "Знання", 2006. – 494 с.
5. Ковальчук С.В. Фінанси : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / С.В. Ковальчук, І.В. Форкун. – Львів : Вид-во "Новий Світ-2000", 2006. – 586 с.
6. Леонтьев В.Е. Финансы, деньги, кредит и банки : учебн. пособ. [для студ. ВУЗов] / В.Е. Леонтьев, Н.П. Радковская. – СПб.: Изд-во "Знание", ИВЭСЭП, 2003. – 384 с.
7. Опарин В.М. Фінанси (Загальна теорія) : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / Валерій Михайлович Опарин. – Вид. 5-те, [перероб. та доп.]. – К.: Вид-во КНЕУ, 2008. – 240 с.
8. Романенко О.Р. Фінанси : підручник [для студ. ВНЗ] / Олена Романівна Романенко. – Вид. 4-те, [перероб. та доп.]. – К.: Центр навч. літ-ри, 2009. – 312 с.
9. Сало І.В. Фінансовий менеджмент банку : навч. посібн. [для студ. ВНЗ] / І.В. Сало, О.А. Криклій. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2007. – 314 с.
10. Фінансовий облік та фінансова звітність у банках : навч. посібн. / Національний банк України / за заг. ред. Г.П. Табачук, О.М. Сарахман. – К.: Вид-во УБС НБУ, 2007. – 430 с.

Важинский Ф.А., Гаврылко П.П., Потынский М.Л. Методологические подходы к определению финансовой деятельности банка

Приведена классификация видов деятельности банка, определены основные составляющие финансовой деятельности банка, рассмотрены особенности финансовой деятельности банка, определены методические задачи при организации финансовой деятельности банка.

Ключевые слова: операционная, финансовая, инвестиционная деятельность банка, налог, прибыль, собственный капитал, инвестиции.

Vazhynskiy F.A., Gavrylko P.P., Potynskiy M.L. Methodological approaches of determination of financial activity of bank

Classification of types of activity of bank is resulted, the basic constituents of financial activity of bank are certain, features of financial activity of bank the methodical tasks considered, during organization of financial activity of bank are certain.

Keywords: operating, financial, investment activity of bank, tax, income, property asset, investments.

УДК 658.11

*Проф. С.В. Васильчак, д-р екон. наук;
магістрант Н.С. Галан – Львівський ДУВС*

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ МЕТОДИЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Запропоновано систему управління методичним забезпеченням економічної безпеки, що є конструктивною для ефективного функціонування підприємства.

Ключові слова: елементи економічної безпеки, система економічної безпеки, політика безпеки.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження методів забезпечення економічної безпеки підприємства обумовлена тим, що в умовах економіки перехідного періоду підприємства, що отримали господарську самостійність, зіткнулися з необхідністю забезпечення власної економічної безпеки, що потребує корінного перетворення всієї системи захисту економічних інтересів.

У процесі формування ринкових відносин, створення правової основи підприємництва, посилення недобросовісної конкуренції і криміналізації окремих сегментів економіки основний тягар цих проблем ліг на підприємства, які у багатьох випадках виявилися не підготовленими до їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У загальнотеоретичному плані проблеми безпечного розвитку підприємств розглядалися у працях таких вчених, як: В.Д. Комаров, О.А. Бельков, В.А. Богомолов, Н.П. Вашекін, С.Ю. Глазьев, М.І. Дзлів, А.Д. Урсул та ін. Вирішенню окремих аспектів забезпечення економічної безпеки на рівні суб'єктів господарювання приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як: О.В. Ареф'єва, І.О. Бланк, А.Е. Воронкова, С.М. Ілляшенко, Г.В. Задорожний, Г.В. Козаченко, Л.А. Костирко тощо. Однак розвиток економіки сприяє постійному вивченню та вдосконаленню системи економічної безпеки підприємства задля зміцнення економічного рівня як регіону, так і держави загалом.